

Hiện tượng Thái Bá Tân

Mặc Lâm



Nhà thơ Thái Bá Tân. Photo courtesy of tinhhoa.net

Mạng xã hội hôm nay không những nóng lên vì tin biển đã sạch, phi trường Tân Sơn Nhất ngập như sông, máy bay huấn luyện rơi giết phi công còn rất trẻ và đâu đó người này người khác lại bức dọc vì một nhà thơ mà họ yêu mến nay bỗng dưng tuyên bố những điều gián tiếp từ khước tất cả những gì mà ông từng viết và được ưa chuộng trước đây. Nhà thơ ấy là Thái Bá Tân, với cung cách "khẩu thơ" của những bài ngũ ngôn tuyệt vời.

Từ hơn 5 năm trước thơ Thái Bá Tân được cộng đồng chia sẻ và mức lan tỏa của nó phải nói là khá lớn. Người ta thích thú vì ông viết xoáy vào các chủ đề xảy ra hàng ngày. Tính thời sự trong thơ ông rất rõ, kèm theo đây ông bày tỏ thái độ của mình và chính điều này đã làm nên Thái Bá Tân.

Tháng 7 năm 2012 trong bài viết: "*Thái Bá Tân và những bài thơ 5 chữ*" chúng tôi đã được ông cho biết về thái độ của mình, với tư cách một nhà thơ như sau:

"Tôi nghĩ rằng nhà văn nhà thơ mà cứ im mãi thì không đúng. Phải có trách nhiệm của công dân. Tôi chẳng chống phá gì đâu thậm chí tôi còn ăn lộc của chế độ vì được ăn học tử tế nhưng chuyện nào ra chuyện ấy trách nhiệm công dân thì mình phải nói."

Trong bài thơ "Măng con" Thái Bá Tân đã làm cho không khí biểu tình chống Trung Quốc lúc ấy thêm lửa. Cách thể hiện thái độ của ông trước sự vô cảm của con ông, mà chính ra là của nhà nước, của đa số người dân trong xã hội, đã khiến cư dân mạng nức lòng vì ông đã dùng thơ nói lên những ẩn ức cháy lòng của người khác.

*"Mày láo, dám khuyên bố
Mai không đi biểu tình.
Chuyện ấy có nhà nước,
Không liên quan đến
mình.*

*Mày nói y như đảng.
Không liên quan thế nào?
Nước là của tất cả,
Của mày và của tao.*

*Mày bảo có nhà nước.
Nhà nước hèn thì sao?
Mà ai cho nhà nước
Quyết việc này thay tao?*

*Chính vì khôn, "biết
sống"
Tức ngậm miệng, giả
ngây,
Mà thế hệ của bố
Để đất nước thế này.*

*Ừ, bố già, lẩn thân,
Nhưng vẫn còn là người.
Mà người thì biết nhục,
Biết xấu hổ với đời.*

*Mai biểu tình, thế đấy.
Bố không bắt con đi,
Nhưng cũng đừng cản bố.
Cản cũng chẳng ích gì."*

Người biểu tình biết ông từ đó và niềm tin yêu đặt vào ông ngày một cao hơn qua các bài thơ khác.

Thái độ của nhà thơ Thái Bá Tân là thái độ của một sĩ phu Bắc Hà. Là nhà giáo ông biết rõ nhân cách của một công dân trong xã hội, một công dân khi ứng xử với nước ngoài và

nhất là lòng tự hào của một công dân đối với quốc gia mình. Thế nhưng ông đã tự bộc lộ nỗi thất vọng khi được làm công dân của một nước Cộng sản, như nước mà ông đang sống: Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam:

"Chứ nói chung là nhục Lãnh đạo thì ngu đần Làm thẳng dân Cộng sản
Nhục phải làm thẳng dân Riêng hai chữ Cộng sản Có gì mà tự hào?"
Một nước giỏi nói phét Đã đủ nói phần nào

Thái Bá Tân không mạnh mẽ đến độ làm cho nhà nước nghĩ rằng ông chống phá, thế nhưng khi nói tới cùng cái điều mà ông trông thấy hàng ngày có lẽ Thái Bá Tân không phải là người cuối cùng nói lên sự thật:

"Vứt mẹ cái khẩu hiệu
Còn đảng là còn mình.
Thế mai kia đảng chết,
Không lẽ mà yên sinh?"

Thế nhưng chỉ vài ngày trước đây trên trang Facebook của mình nhà thơ đã làm cho mạng dậy sóng.

Trong status có tựa Đồi lờ, nhà thơ Thái Bá Tân đã bộc bạch những điều mà trước đây ông đã phá. Từ biết ơn đảng đã đổi mới, cho tới ông Nguyễn Phú Trọng liêm khiết không hề tham nhũng, ông khen Thủ tướng Phúc quyết liệt Bí thư Thăng năng nổ và xác định lòng tin của nhà thơ là đại cục không phải xấu đi mà đang tốt lên.

Thấy chưa đủ ông còn viết thêm một bài thơ, diễn tả tâm trạng mình cũng theo thể thơ đã làm ông nổi tiếng, bài thơ có tên "Ghi nhận"

"Các bác thử tưởng tượng, Nếu đảng ta trước đây Không mở cửa, đổi mới, Sẽ thế nào hôm nay?"	Không được mặc quần xoọc, Cắt tóc theo ý mình. Không khách sạn, nhà nghỉ, Không có cả ngoại tình...	Cho nên chửi cứ chửi, Nhưng cũng phải phân minh. Biết lượng sức mà tiến, Biết người và biết mình.
Hôm nay ta chắc chắn Như dân Bắc Triều Tiên. Không được nói, được chửi, Không cơm ăn, không tiền.	Chắc chắn là như thế. Các bác cứ tin đi. Nếu đảng không đổi mới, Hỏi ta biết làm gì?	Đảng có gì không đúng Thì nói, ta, người dân Việc mình làm thật tốt Để mọi cái tốt dần.
Không có internet, Không được đi nước ngoài, Không có chiếc xe đạp, Không có cả chiếc đài.	Định vùng lên lật đổ Rồi thoát khỏi thẳng Tàu? Đừng đùa với cộng sản. Không có chuyện ấy đâu.	Tôi không ưa cộng sản, Cả xưa và cả nay. Nhưng đảng đã đổi mới Thì ghi nhận việc này"

Khi xưa làm một bài thơ hay phải chờ đến hàng năm thì cộng đồng mới biết tới để khen, để phản hồi. Bây giờ chỉ sau một đêm, một ý kiến một bài thơ của ông được sự phản hồi ào ạt tới không kịp xem cho hết. Người tích cực và nhanh nhất là Facebooker Dương Hoài Linh, ông dùng lại chính thể thơ mà Thái Bá Tân nổi tiếng để diễn tả tâm trạng mình:

Gởi thầy Thái Bá Tân

"Nghe thầy Thái Bá Tân.
Phân trần về chính trị.
Mà cảm thấy phân vân.
Bởi quá nhiều vô lý.

Mới hôm nào thầy nói.
Chính trị là thực tế,
Là cuộc sống, là đời.
Nói thật tôi rất nể.

Không có nước nào nhỏ.
Chỉ có những công dân
Cam chịu sống bé nhỏ,
Gục mặt vào miếng ăn.

Nghĩ thầy thật can
trường.
Chẳng kém phần dũng
cảm.
Dành tất cả tình thương.
Cho dân đây can đảm.

Nhưng hôm nay thầy
bảo.
Trọng là người liêm khiết.
Không bán nước cho Tàu.
Nghe mà buồn khôn xiết.

Chắc thầy hẳn đã quên.
Chỉ cách đây mấy tháng.
Trọng là một tên hèn.
Khi đi vào Vũng Áng.

Mặc cá chết, dân đói.
Biết bao nỗi đoạn trường.
Nước mắt hòa với máu.
Trong những lần xuống
đường.

Bao cảnh đời tang
thương.
Trọng chẳng thèm hay
biết.
Một vùng biển miền
Trung.
Đã biến thành biển chết.

Thủ tướng quyết cho liệt.
Mọi đường lối chủ trương.
Lừa dân năm trăm triệu.
Dối trá đủ mọi đường.

Môi trường không còn
nữa.
Chúng chẳng thèm quan
tâm.
Cả một bầu lợn sữa.
Rủ nhau xuống biển
ngâm.

Ôi đất nước như thế.
Rất một lũ chuyên lừa.
Ăn của dân bất kể.
Chẳng biết mấy cho vừa.

Xã hội đang sôi sục .
Như nồi cơm sắp trào.
Chúng vẫn không biết
nhục.
Gắp lửa bỏ thêm vào.

Cuộc đời phức tạp lắm,
Vàng ròng lẫn đồng thau.
Đã cùng dân một nước
Thì phải yêu thương
nhau.

Thế mà nay thầy khác.
Nói chẳng ra làm sao.
Phủ nhận và bài bác.
Không như cái thuở nào.

Tôi mong thầy bị hack.
Viết những lời mất trí.
Để xác tín trên đời.
Rằng vẫn còn chân lý.

Bá Tân ơi Bá Tân
Chẳng lẽ tôi đã lầm?
Thì ra cái hai mặt .
Không của riêng người
nào.

Nhẫn nhục mưu việc lớn
Là việc rất đáng khen.
Nhẫn nhục để khỏi chết
Là thứ nhẫn nhục hèn."

Thế nhưng nhà báo Võ Văn Tạo lại nhìn nhà thơ Thái Bá Tân qua một lăng kính khác ông cho rằng khi chưa hiểu tường tận câu chuyện lại đánh giá nặng nề nhà thơ là việc không nên làm, ông nói:

"Tôi rất ngạc nhiên đồng thời tôi cũng thấy có nhiều ý kiến nặng nề thóa mạ bác một cách quá đáng. Theo tôi nghĩ đánh giá một con người thì có cả một quá trình. Mình đã đọc nhiều tác phẩm của bác. Bác là một dịch giả, nhà văn viết rất hay và đặc biệt những bài phê bình thể loại thơ 5 chữ rất dí dỏm mang tính chất phê phán nhẹ nhàng đối với tiêu cực xã

hội hiện nay, đột nhiên lại có một status đi ngược với điều đó thì cộng đồng người ta shock là điều dễ hiểu nhưng tôi cho rằng bác là con người tử tế chứ không phải là loại cơ hội sớm đâu tối đánh như một số bạn nóng nảy kết án."

Một Facebooker khác là Nguyễn An Dân cũng làm thơ 5 chữ ghi lại nhận định của mình theo một hướng khác, ông viết:

<i>"Có ông Thái Bá Tân</i>	<i>Chuyện chính trị quốc gia</i>	<i>Cũng biết làm thơ hay</i>
<i>Thích làm thơ chính trị</i>	<i>Nói bằng thơ - không đủ</i>	<i>Tập trung làm thơ giỏi</i>
<i>Quần chúng nghe thành quen</i>	<i>Hãy tìm những thông tin</i>	<i>Chính trị sẽ...trên mây</i>
<i>Nghĩ ông làm chính trị</i>	<i>Bổ ích mà học hỏi</i>	<i>Chúng ta cần lãnh đạo</i>
<i>Ông chỉ là nhà thơ</i>	<i>Nhà chính trị quốc gia</i>	<i>Chứ không cần thơ hay</i>
<i>Không phải nhà chính trị</i>	<i>Ít ai làm thơ nổi</i>	<i>Tự chính mình học hỏi</i>
<i>Xin đừng đòi hỏi ông</i>	<i>Nhà thơ là nhà thơ</i>	<i>Để phát triển ngày ngày</i>
<i>Giống như nhà chính trị</i>	<i>chính trị là chính trị</i>	<i>Thế nên đừng ném đá</i>
<i>Nếu hâm mộ thơ ông</i>	<i>Đừng đòi hỏi nhà thơ</i>	<i>Vào ông Thái Bá Tân</i>
<i>Thì cứ đọc cho đủ</i>	<i>Phải như nhà chính trị</i>	<i>Mà tập trung sức khỏe</i>
	<i>Đừng mong nhà chính trị</i>	<i>Vào chuyện quốc gia cần"</i>

Trong một cái nhìn khác về trường hợp "quy hàng" của nhà thơ Thái Bá Tân, nhà báo Võ Văn Tạo kể câu chuyện mới xảy ra trong gia tộc ông để từ đó đặt ra câu hỏi "phải chăng Thái Bá Tân cũng là nạn nhân của an ninh khiến ông phải quay lại chĩa ngòi bút mình vào nhân dân, những người từng nhiệt tình kính trọng ông trước đây?

"Tôi xin kể câu chuyện mà tôi là người trong cuộc đó là vụ tháng Năm vừa rồi cá chết. Hôm mừng một tháng Năm cô em họ tôi là Hoàng Thị Minh Hồng, trước đây cô đi Nam cực thám hiểm hai lần cổ có thời gian làm đại sứ cho UNESCO và Trưởng đại diện cho Quỹ bảo vệ động vật hoang dã của thế giới.

Cô là người của công chúng cho nên khi ngày 1 tháng 5 cô xuất hiện ở cuộc biểu tình với tấm bảng đề là "con tôi cần nước sạch, không khí sạch, thực phẩm sạch, chính quyền sạch" Cái hình ảnh đó rất ấn tượng và không hiểu sao hai tuần sau, ngày 15 tháng 5 cô ấy xuất hiện với cái bảng "đả đảo Việt Tân".

Nhiều người dự đoán cô bị sức ép hay có cái gì đấy. Tôi rất ngạc nhiên và gọi cô ấy nhưng rất khó liên lạc cho tới khi liên lạc được thì cô nói thật do bị sức ép của an ninh nên buộc lòng cô phải làm việc ấy.

Cô kể hết sự tình ra là an ninh đã đe dọa cô ấy thông qua nhân viên của tổ chức cô ấy làm việc, đồng thời gửi e-mail nặc danh dọa giết cháu Giang là con của hai vợ chồng cô. Chúng còn biết cháu học ở trường nào nữa cho nên cô rất sợ cuối cùng đi đến việc làm dờ như thế.

Có khả năng chứ không dám khẳng định: bác Thái Bá Tân cũng rơi vào tình trạng đó do có một cái ý mà bác nói "cảm ơn đảng, chính phủ qua cái việc chủ trương đổi mới" bác nói "quá nghèo mà được như thế này là tốt lắm rồi!" Tôi thấy nó giống như giọng lưỡi an ninh mà mỗi lần tiếp xúc làm việc với tôi cũng nói những câu như thế của dư luận viên và tôi không thể tin được đó là cái đầu hay cái cách của bác"

Trong xã hội nhiều tầng nấc trái ngược và điều gì cũng có thể xảy ra như hiện nay, nên chẳng hãy để câu chuyện Thái Bá Tân ngủ yên với cái nó vốn có. Lịch sử còn dài và trên từng trang viết của nó không ai có thể trốn tránh, nhất là khi đã tự chọn cho mình là người của công chúng.